

د افغانستان بانک

د پولی سیاست کمیټی غونډه

۴ - جولای - ۲۰۲۱

(۱) د نړیوال اقتصاد چاپیریال

د پیسو نړیوال صندوق د راپور له مخې، د نړی اقتصاد لاهم ناڅرگندتیا په حالت کې دی، دا په داسې حال کې ده چې د کرونا ویروس (وبا) کال پوره شو. د کرونا وبا د کابو کولو لپاره په نړی کې د واکسین د تطبیق چارې روانې دي. خو د یاد ویروس د بڼې د بدلون له امله اندیښنې لاپرځای دي. د هېوادونو اقتصادي پایښت یو له بل سره توپیر لري. په هېوادونو کې د کرونا ویروس د بڼې د بدلون له امله، د دې ویروس د کابو کولو لپاره اقدامات هم متفاوت دي. په ۲۰۲۰ زېږدیز کال د نړی اقتصادي وده (۳،۳ -) سلنه اټکل شوې وه خو د ۲۰۲۱ زېږدیز کال لپاره بیا ۶،۰ سلنه اټکل شوې ده. په همدې ډول، په ۲۰۲۱ زېږدیز کال کې د پرمختللو هېوادونو اقتصادي وده ۵،۱ سلنه او همدارنگه د پرمختیایي او غوړیدونکي هېوادونو اقتصادي وده ۶،۷ سلنه اټکل شوې ده.

د ۲۰۲۰ زېږدیز کال په لومړی درې میاشتو (ربع) کې صنعتي تولیدات ډیر په چټکتیا سره راکم شول خو دا کمیټ د ۲۰۰۸ زېږدیز کال مالي ناورین په پرتله د لنډ مهال لپاره وو. د ۲۰۲۰ زېږدیز کال په دویمې درې میاشتو کې د پرمختللو او غوړېدونکو هېوادونو اقتصادي پایښت د V په بڼه وو. نړیوال صنعتي تولیداتو د بیا بڼه کېدو یو لامل د یوه څنډ وروسته د تولیداتو بیا پیل کېدل وو چې د تقاضا یو شمېر عواملو پکې نقش درلود لکه د کرونا ویروس د خپرېدو څخه د مخنیوي د پاره چې کوم بندیزونه لږول شوي وو په هغې موده کې د خاصو توکو ته د تقاضا لوړوالی د بېلگې په توګه د کور څخه د کار د اسانتیا برابرولو توکو او د روغتیا ساتنې توکو ته د تقاضا لوړوالی وو. اوسمهال په نړی کې د توکو سوداګری خپل عادي حالت اختیار کړی خو د خدماتو سکتور تر یو څه فشار لاندې دی.

که څه هم د کرونا وبا د نړی اقتصاد ته د پام وړ زیان ورساوو، دا په داسې حال کې ده چې د هېوادونو له لوري د کرونا ویروس د اغېز د کابو کولو په موخه مناسب اقدامات هم ترسره شول. له دې سر بېره د دی ویروس زیان د ۲۰۰۸ زېږدیز کال د مالي ناورین په پرتله لږ وو، خو هغه هېوادونه چې د غوړېدا په حالت کې دي او هغه هېوادونه چې هلته د عاید کچه ټیټه ده ډیر زیان وموند او داسې اټکل کېږي چې په منځ مهال کې به نور زیان هم وویښي.

سربېره له دې چې د کرونا ویروس په نړیواله کچه اقتصادي کړنې ټکنې کړي، خو کرنیزو توکو نړیواله سوداګری او د خوراکي (غذایي) توکو نړیوال بازار د کرونا ویروس په وړاندې مقاومت وکړ، کرنیزو توکو سوداګری په ځانګړې توګه د خوراکي توکو سوداګری په عادي حالت کې وه. د خوراکي توکو بازارونو په پوره توګه عرضه لرله او داسې تمه کېږي چې ۲۰۲۱ زېږدیز کال کې به د کرنیزو توکو بازارونه او سوداګری لوړه شي .

تر هغې چې په نړۍ کې د توکو او خدماتو ته تقاضا لوړیږي نو د کارتمامه توکو او خدماتو بېي به لوړیږي، چې د پیسو د نړیوال صندوق د اټکل له مخې د مصرفي توکو بېي به په پرمختللو هېوادونو کې په ۲۰۲۱ زېږدیز کال کې ۱,۶ سلنه لوړې شي، چې د تېر کال په پرتله ۰,۱ سلنه ډیرښت څرګندوي، په همدې ډول د مصرفي توکو بېي به په پرمختیایي او غوړیدونکو هېوادونو کې د ۲۰۲۱ زېږدیز کال کې ۴,۹ سلنه لوړې شي. چې دتېر کال (۲۰۲۰) په پرتله کمښت څرګندوي. د یادونې وړ ده چې په تېر کال کې د مصرفي توکو بېي ۵,۱ سلنه لوړې شوي وې.

په ۲۰۲۱ زېږدیز کال کې به د اسیایي هېوادونو اقتصادي پایښت د پرمختیایي او غوړیدونکو هېوادونو سره متفاوت وي چې دا لید د کرونا وبا واکسین د ویش، د نړیوالو سرحدونو بېرته پرانیستل او کرونا ویروس په وړاندې اقداماتو تکیه لري. تمه ده چې اقتصادي کړنې به بېرته عادي حالت ته ورګرځي چې په پایله کې به د عاید او روزګار په کچې هم مثبت اغیز ولري. اقتصادي وده به ښه او سیمه ییز اقتصاد به بېرته متحرک شي. د پیسو نړیوال صندوق د اټکل له مخې، په ۲۰۲۱ کال کې د اسیا د پرمختیایي او غوړېدونکو هېوادونو اقتصادي وده به ۸,۶ سلنه وي، د چین اقتصادي وده به ۸,۴ سلنه وي او هندوستان به ۱۲,۵ سلنه وده ولري. د ترکی لپاره اقتصادي وده ۶,۰ سلنه اټکل شوي ده .

(۲) د کورني اقتصاد چاپیریال

په هېواد کې د کرونا ویروس د رامینځته کېدو او د دې ویروس د پراختیا د مخنیوي لپاره د اقداماتو له امله د هېواد اقتصاد ډیر زیات زیان وموند. په هر حال، په هېواد کې اقتصادي کړنې د توقعاتو خلاف ډیر ژر بېرته عادي حالت ته راوګرځېدې او د هېواد اقتصاد د پایښت په لور روان شو. د هېواد په څلورو اقتصادي سکتورونو کې تحرک رامینځته شو څو عادي حالت ته ورسېږي او د واکسین تطبیق هم هیلې راژوندی کړي، خو له بده مرغه د کرونا ویروس د نوی بڼې په رامینځته کېدو سره نوی اندیښنې راپیدا شوي.

د هېواد اقتصادي وده په ۲۰۲۰ زېږدیز کال کې (۱,۹-) سلنه وه چې د دې کمښت اساسي علتونه کرونا او د کرونا وبا د پراختیا د مخنیوي په پار اقدامات، په ځانګړې توګه د قرنطین رامینځته کېدل وو. د هېواد په اقتصادي سکتورونو کې د خدماتو سکتور زیات زیان وموند چې په ۲۰۲۰ زېږدیز کال کې وده (۴,۸-) سلنه وه. تر څنګ یې د صنعت په سکتور کې هم وده (۴,۲-) سلنه وه. دا په داسې حال کې ده چې د کرنیز سکتور اقتصادي وده ۵,۳ سلنه وه خو یاد سکتور بیا په ۲۰۱۹ کې ۱۷,۵ سلنه وده درلوده.

په هېواد کې مصرف او کاروبار ته په تمایل کې ښوالی رامینځته شوی. د هېواد اقتصادي وده د ۲۰۲۱ زېږدیز لپاره درې سلنه اټکل شوې ده چې د ۲۰۲۱ زېږدیز کال کې به د کرنیز او د صنعت سکتورونو

ونډه د پام وړ وی چې د هېواد کرنیز سکتور به ۶,۳ سلنه وده وکړي تر څنګه یې د صنعت سکتور به ۳,۰ سلنه وده وکړي او د خدماتو سکتور به ۱,۵ سلنه وده ولري.

د کرنیز سکتور د هېواد اقتصاد اساسي برخه جوړوي چې په کورني ناخالص تولید کې ۲۷ سلنه ونډه لري. په ۲۰۲۰ زېږدیز کال کې د کرنیز سکتور مثبتې ودې لاملونه مناسبه هوا او د کرونا ویروس کم اغېز تیا په غلاجاتو، میوو او فارمونو په ګوته شوي دي. په ۲۰۲۱ زېږدیز کال کې په کرنیز سکتور کې د اقتصادي وده له کرونا څخه مخکې وخت په پرتله کمه وه چې اساسي لاملونه یې د پوره باران او اوږدې نشتون بلل کېږي. هغه کرښه چې د باران په اوبو تکیه لري، وده به یې کمه وي او په منځنۍ کچه وده به ولري. تر څنګ یې په هېواد کې د اوبو د نوی بندونو په جوړېدو سره به د وچکالي اغېز کمه شي، په همدې ډول د سپرو خونو جوړېدا به هم د تازه کرنیزو تولیداتو ته به ګټور ثابت شي. نور دا چې د اوبه په برخه کې پانګونه کولای شي چې د کرنیز سکتور تولیداتو وده کې په دوامداره توګه مرسته وکړي او د ترکاری او میوې او نورو خوراکی توکو برخې پروسس ته به نوره هم پراختیا ورکړي.

د افغانستان په کورني ناخالص تولید کې د صنعت سکتور ونډه ۱۲,۵ سلنه ده چې په ۲۰۲۰ زېږدیز کال کې د پام وړ کمښت کړی وو چې اساسي علت یې هغه اقدامات ول چې د کرونا ویروس د خپرېدو د مخنیوي لپاره ترسره شوي ول لکه قرنطین او د نړیوال بندرونو بندښت. حتا له کرونا څخه وړاندې هم د صنعت سکتور وده ټکنې وه چې اساسي لامل یې ناامني، سیاسي بې ثباتي او په همدې ډول د افغان حکومت څخه د بهرنیو هېوادونو د ملاتړ شک وو چې له دې امله په ۲۰۲۱ زېږدیز کال کې هم وده لږه اټکل شوې ده.

په همدې ډول، د هېواد په کورني ناخالص تولید کې د خدماتو سکتور ونډه ۵۶,۱ سلنه ده، د ۲۰۲۰ زېږدیز کال په درېمه ربع (دریو میاشتو) کې د دې سکتور کرنې بېرته پیل شوی، د دې سکتور وده په اقتصادي پایښت د باور نه شتون له امله ورو ده. ښاري خدماتو سکتور د قرنطین له امله ډیر زیات زیانمن شوی دی. هغه اقدامات چې د کرونا ویروس او د سوداګرۍ اخلاص له امله لکه د هوټلونو او ریسټورانټونو بندښت چې د ۲۰۲۰ زېږدیز کال په درېمه ربع (دریو میاشتو) کې بېرته چاري پیل شوی. تر څنګ یې په نړیوالو مرستو کې کمښت هم په دې سکتور منفي اغېز لرله چې په پایله کې عاید او روزګار په کچه منفي اغېز درلود. په هر حال، تمه ده چې د ۲۰۲۱ زېږدیز کال کې د دې سکتور وده به مثبتې وي.

د افغانستان اقتصادي پایښت به د قوي سوداګرۍ په ملتیا رامنځته شي. تمه ده چې د توکو صادرات به لوړ شي او داسې اټکل کېږي چې په ۲۰۲۱ زېږدیز کال کې به در صادراتو وده ۹,۰ سلنه وي چې ۹۰۰ میلیونو امریکایي ډالرو ته به ورسېږي. دا په داسې حال کې ده چې په تېر کال (۲۰۲۰) کې دا مقدار ۷۷۶,۷ میلیونه ډالره وو. د توکو او خدماتو صادرات به په ۲۰۲۱ زېږدیز کال کې ۱۶۰۰ میلیونو ډالرو ته ورسېږي چې په ۲۰۲۰ زېږدیز کال کې دا مقدار ۱۴۷۶,۳ میلیونه ډالره وو. په همدې ډول، هوايي دهلیزونو هم صادراتو د ودې په برخه کې ډیره مرسته کړې ده. په ۲۰۱۹ زېږدیز کال کې ۵۳۰۰ میلیون ټنه توکي د ۸۵۵ پروازونو له لارې چې ۱۳۰ میلیون ډالرو ته رسېږي صادر شوي، په داسې حال کې چې په ۲۰۲۰ زېږدیز کال کې بیا ۳۸۰۰ میلیون ټنه توکي د ۸۳ میلیون ډالرو په ارزښت د هوايي دهلیزونو له لارې صادر شوي دي. له نړۍ سره د ځمکې او ټرانزیت له لارې سوداګرۍ بېرته عادي حالت ته رسېدلې ده او داسې اټکل کېږي چې په ۲۰۲۱ زېږدیز کال کې به د هوايي دهلیزونو له لارې صادراتو وده به د کرونا څخه د مخکې دوره په پرتله لږه وي.

(۳) انفلاسیوني تغييرات

د کرونا ویروس او ژورو سياسي گواښونو په موجودیت کې د انفلاسیوني تغييرات مثبت ول چې د ۲۰۲۱ زېږديز کال د می په میاشت کې، ټوليز انفلاسیون ۱,۴ سلنه ثبت شوی دی. د ۲۰۲۱ زېږديز کال په می میاشت کې خوارکي توکو انفلاسیون (۱,۶-) سلنه او د غیرخوراکي توکو انفلاسیون بیا ۴,۶ سلنه ثبت شوی دی. د ۲۰۲۱ زېږديز کال د می میاشتي هستوګنځي انفلاسیون ۴,۸ سلنه ثبت شوی، د رغیزو توکو ته تقاضا لوړه شوې خو د ږوډی او غله جاتو انفلاسیون (۳,۷-) سلنه ته راکم شوی دی. په عین وخت کې په کلني ډول هستوي انفلاسیون کچه (بې له غذايي توکو، مشروباتو او ترانسپورتي خدماتو) ۴,۶ سلني ته لوړ شوی چې په تېره میاشت کې بیا ۴,۱ سلنه وو. په هر صورت، اخري تحولات د پام وړ دي چې په عرضه برخه کې د بیبو د تقویت عامل دي. په داسې حال کې چې اوسني اصلاحات او د ماليې زیاتوالی ممکن د انفلاسیون د ږیروالي لامل شي او دا احتمال شته چې دا به په اقتصاد کې د حده ږیر ظرفیت د شتون له امله لنډ مهال وي. د پایلې په توګه ویلی شو چې انفلاسیون به د ۲۰۲۱ زېږديز کال کې د مخکې اعلان شوي ۵۴۲ سلني په حدودو کې به وی او په مینځنۍ مودې کې به د ۲۴۵ سلني هدف حدودو په منځ کې پاتې شي.

(۴) مالي حالت

په ټوله کې د بانکوالی سکتور در کرونا وبا سره سره د ۲۰۲۰ زېږديز کال په جريان کې ښه فعالیت وکړ چې خلکو ته یې مناسب خدمات وړاندې کړل. هیڅ یو بانک د نغدوالي له ستونزې سره مخ نه شو. پانګونې د تنظیم شوي حد په چوکاټ پاتې شوي. د بانکي سیستم اصلي مالي شاخصونه لکه ټوليزې شتمني (نغده او په د افغانستان بانک طلبات)، د پور په سندونو (بانډو) کې پانګونه، امانات او مالي پانګه ږیره شوي خو پورونو او د بانکونو ترمنځ طلباتو کې کمښت رامنځته شوی. د کرونا وبا د خپرېدو له امله په راتلونکو میاشتو کې د بانکي سکتور د بېرته نه ترلاسه کېدونکي پورونو ږیرښت او د پور د نه ورکړې لپاره د زېرمو ږیروالی تجربه کړي چې له امله به یې د ګټې، پانګې او مالي نسبتونه راکم شي.

(۵) د خطر شرایط

په متوازنه ډول، د افغانستان بانک په دي پوهېږي چې خطر به ږیر شي. د یادوني وړ ده چې د افغانستان څخه د امریکا متحده ایالاتو او ناټو ځواکونو د وتلو نېټه چې د امریکا د متحده ایالاتو ولسمشر ښاغلي بایدن له لوري د روان زېږديز کال د سپټمبر یوولسمه اعلان شوي ده چې دي پریکړي د افغانستان به اړه انډیښني رامینځته کړي دي. زیاتېدونکي ناامني د هېواد په اقتصاد ږیر منفي اغېز لري او د افغانستان د اقتصاد مهم لوبغاړو او عامو خلکو په وړاندې یو ناڅرګند حالت یې رامینځته کړی دی. دا حالت کولای شي چې په افغانستان کې د بهرنیو اسعارو په تقاضا باندې هم مثبت اغېز ولري، په ځانګړی توګه د امریکایي ډالرو ته به تقاضا زیاته شي. له دی امله د افغانستان بانک توقع لري چې د امریکایي ډالرو لپاره احتمالي لوري

غوښتنې کولای شي چې د ملی پیسو د ارزښت د کموالي لامل وگرځي او د انفلاسیون نرخ ډیروالی ته لاره هواره کړي، ځکه چې د مبادلي نرخ په افغانستان کې په انفلاسیون خورا لوړ تاثیر لري.

(۶) د پولی سیاست کمیټې پریکړه

د نړیوال او کورني اقتصادي شرایطو په رڼا کې د پولی سیاست کمیټې لاندې پریکړې ترسره کړي:

- ◀ د افغانستان بانک به د اسعارو د مبادلي مدیریت شوي رژیم څخه د کټي اخیستلو او د پولی متغیراتو هدف کولو سیستم (د نغدوالي د حجم د کنټرول اډانه) ته به دوام ورکړي .
- ◀ د دې لپاره چې ملی پیسې تقویه او سوداگریز بانکونه وهڅول شي ترڅو د افغانیو امانات ډیر کړي، د پولی سیاست کمیټې پریکړه وکړه چې شپني اماناتو د سود نرخ له ۳,۰ سلنې څخه ۶,۰ سلنې ته لوړ شي .
- ◀ د بیبو د ټیکاؤ او د بانکي سیستم پیاوړتیا لپاره د افغانستان بانک قانون د ۶۴ مادې دویم برخې په پام کې نیولو سره د پولی سیاست کمیټې پریکړه وکړه چې د امریکایي ډالرو اجباري (قانونی) زېرمو باندې ۰,۲۵ سلنه سود او د افغانیو په اجباري زېرمو باندې ۱,۰ سلنه سود تادیه کولو خپله پالیسي وساتي.
- ◀ د دې لپاره چې بانکونو کې د افغانیو او د اسعارو نغدوالی زیات شي، د پولی سیاست کمیټې پریکړه وکړه چې د اجباري زېرمو سلنه په افغانی او اسعاري اماناتو باندې ۲,۰ سلنه راکم شي.
- ◀ د اسلامي بانکوالی ډیپارټمنټ د ودې او ملاتړ لپاره د پولی سیاست کمیټه د الودیعې گټې اخیستنې دوام څخه ملاتړ کوي .
- ◀ د دې لپاره چې د افغانی نغدوالي د پور ورکونې لپاره زیات شي، د افغانستان بانک د داخلي بانکونو سره د لنډ مهال امریکایي ډالرو او افغانیو د مبادلي پالیسي رامینځته کړې ده. اما د افغانستان بانک به دا ډول مبادلي څخه گټه اخیستنه محدوده کړي ځکه چې د افغانستان بانک د دې نوي پالیسي کارونه او خطرونو څاري.
- ◀ د دې لپاره چې د د افغانستان بانک نړیوالې زیرمې زیاتوالی ومومي او د افغانیو د نغدوالی کچه لوړه شي، د افغانستان بانک د سوداگریزو بانکونو څخه د سرو زرو پېرودلو لپاره یو رڼه پروسه تصویب کړې ده.
- ◀ د مالي شمولیت د زیاتوالي لپاره د افغانستان بانک مقرري تصویب کړي دي ترڅو د یو شمېر سگټورنو لپاره د اعتباراتو برابرولو ملاتړ وکړي.

د افغانستان بانک هڅه کوي چې د خپلې اصلي موخې تر لاسه کولو لپاره چې د کورني بیبو ټیکاؤ دی د پولی سیاست له شته وسایلو څخه گټه واخلي. د پولی سیاست کمیټه د معلومات په پربنسټ او د هېواد د اقتصادي حالت په پام کې نیولو سره رڼې او مناسبو پریکړو ته به دوام ورکوي.